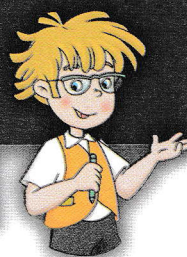

Daniela Beșliu
Nicoleta Stănică

4
CLASA

Limba și
literatură
română

Caiet de activități

CUPRINS

UNITATEA 1. TOATE LA TIMPUL LOR

- Amintiri din copilărie*, după Ion Creangă 4
O mică greșeală, după Mircea Sântimbreanu ... 8

UNITATEA 2. LOCURILE DIN SUFLETUL MEU

- Țara. Poporul*, după Alexandru Vlahuță 12
 Substantivul
Cetatea lui Bucur, de Dumitru Almaș 16
Cartea cu Apolodor, de Gellu Naum 20
 Cetățile, pagini de istorie 23

UNITATEA 3. MESERIA DE COPIL

- Lumea lor!*, de Ștefan Octavian Iosif 27
Nicușor,
 după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești 29
 Adjectivul
Târziu, când zăpezile sunt albastre,
 de Fănuș Neagu 33
 Relatarea unei întâmplări imaginate

UNITATEA 4. COMORI NEPREȚUITE

- Urișul cel egoist*, după Oscar Wilde 37
 Pronumele personal
Vrăjitorul din Oz, după L. Frank Baum 41

UNITATEA 5. PE ARIPILE IMAGINAȚIEI

- Domnișoara Celesta*, după André Maurois 45

Verbul

- Jocuri*, de Ana Blandiana 49
Spaima zmeilor, după Ioan Slavici 52

UNITATEA 6. FRUMUSEȚEA ESTE ÎN INIMĂ

- Micul prinț*, de Antoine de Saint-Exupéry 56
 Părțile de propoziție. Relația dintre
 subiect și predicat
Prinț și cerșetor, după Mark Twain 60
Oaspeții primăverii, de Vasile Alecsandri 64

UNITATEA 7. LECȚIILE DIN JURUL NOSTRU

- Povestea privighetorii*, după Nestor Urechia .. 66
Cartea junglei, după Rudyard Kipling 70
 Descrierea unui personaj
 O drumeție reușită 74
 Test de antrenament EN 78

UNITATEA 8. CĂLĂTORIE ÎN JURUL PĂMÂNTULUI

- Emil Racoviță în expediția de la Polul Sud 82
Toate pânzele sus (fragment),
 după Radu Tudoran 86

UNITATEA 9. COLECȚIONĂM TIMP LIBER

- Fiind băiet păduri cutreieram*,
 de Mihai Eminescu 90
 Părți de vorbire. Părți de propoziție
Bunica,
 de Barbu Ștefănescu Delavrancea 92

Citește textul!

Amintiri din copilărie

după Ion Creangă

Părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai pomi s-au pus în țintirim, care era îngrădit cu gard de bârne, streșinit cu șindrilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; și-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă și sfătuia pe oameni să-și dea copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiat firav, rușinos și fricos și de umbra mea. Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii, o zgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Ne pomenim într-una din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat pe dascăl, care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului „Calul Bălan” și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos, și părintele îi pune nume „Sfântul Nicolai”... Noi, școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele pravilă și a zis că în toată sâmbăta să se procitească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce-a învățat peste săptămână; și câte greșeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar, la urma urmelor, de fiecare greșeală să-i ardă școlarul câte un sfânt-Nicolai.

Câteodată, în lipsa părintelui și a dascălului, intram în țintirim, țineam ceaslovul deschis, și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele, și, când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflele prăpădeam deodată; potop era pe capul muștelor!

Într-una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele și, când le vede așa sângerate cum erau, își pune mâinile în cap de necaz. Și cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Bălan și a ne mângâia cu sfântul ierarh Nicolai pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondari, care din pricina noastră au pățimit.

Nu trece mult după asta, și-ntr-o zi, prin luna lui mai, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile să pună pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească.

Nică, băiat mai mare și înaintat în învățătură până la genunchiul broaștei, era sfădit cu mine din pricina Smărăndiței popii, căreia, cu toată părerea mea de rău, i-am tras într-o zi o bleandă, pentru că nu-mi da pace să prind muște... Și Nică începe să mă asculte; și mă ascultă el și unde nu s-apucă de însemnat la greșeli cu ghiotura pe o draniță: una, două, trei, până la douăzeci și nouă. „Măi!!! s-a trecut de șagă”, zic eu, în gândul meu; „încă nu m-a gătit de ascultat, și câte au să mai fie!” Și unde n-a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor și a tremura de mânios... Ei, ei! acu-i acu. „Ce-i de făcut, măi Nică?” îmi zic eu în mine. Și mă uitam pe furiș la ușa mântuirii și tot scăpăram din picioare, așteptând cu neastâmpăr să vină un școlar de afară, căci era poruncă să nu ieșim câte doi deodată; și-mi crăpa măseaua-n gură când vedeam că nu mai vine, să mă scutesc de călăria lui Bălan și de blagoslovenia lui Nicolai, făcătorul de vânătăi.

Dar adevăratul sfânt Nicolai se vede că a știut de știrea mea, că numai iaca ce intră afurisitul de băiat în școală. Atunci eu, cu voie, fără voie, plec spre ușă, ies repede și nu mă mai încurc primprejurul școlii, ci o iau la sănătoasa spre casă.

Și când mă uit înapoi, doi vlăjgani se și luaseră după mine; și unde nu încep a fugi de-mi scăpărau picioarele; și trec pe lângă casa noastră, și nu intru acasă, ci cotigesc în stânga și intru în ograda unui vecin al nostru, și din ogradă în grădina cu păpușoi, și băieții după mine; și, până să mă ajungă, eu, de frică, cine știe cum, am izbutit de m-am îngropat în țărână la rădăcina unui păpușoi. Și vlăjganii au trecut pe lângă mine vorbind cu mare ciudă; și se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m-au putut găbui.

Cu creionul în mână

- Recitește textul și răspunde la întrebări.
 - Cine a fost prima elevă a școlii din sat? De ce?

- De ce crezi că părintele a hotărât ca elevii să fie ascultați în fiecare săptămână?

- Cum a reușit Nică să scape de cei doi vlăjgani care se luaseră după el?

- Cum crezi că era Nică? Folosește-te de informații și fapte din text.

Antrenează-te

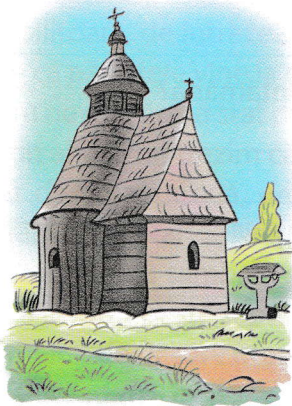
- Alcătuiește enunțuri folosind cuvintele *șindrilă*, *ceaslov*, *ghiotură*. Dacă este nevoie, caută înțelesul cuvintelor în *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX).

- Ce ai fi făcut dacă ai fi fost în locul lui Nică, la ascultat?

3. Scrie dialogul care ar fi putut avea loc între Nică și Smărăndița, atunci când fata nu-i dădea pace să prindă muște.

4. Ai aflat din text cum era școala lui Nică și viața de elev în vremea lui. Compară cu ceea ce se întâmplă astăzi. Completează tabelul *Asemănări și Deosebiri*.

Asemănări	Deosebiri
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

5. Recitește primul alineat din text. Recunoști părțile de vorbire? Completează tabelul de mai jos.

substantive	adjective	verbe	pronume personale
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>

6. a. Încercuiește **A** pentru enunțurile adevărate și **F** pentru cele false.

- Cuvântul „holbați” este adjectiv. A F
- În enunțul „Zi ce ai făcut.”, cuvântul *zi* este substantiv. A F
- Cuvântul „bondari” este substantiv comun, la numărul plural. A F
- Enunțul „Oameni voiau să-și dea copii la învățătură.” este scris corect. A F
- În enunțul „Vânătorul ochi pasărea.”, cuvântul subliniat este verb. A F

b. Rescrie enunțurile false, corectându-le.

7. Se dau substantivele *școală, coleg, părintele, Nică* și verbele *nu a învățat, s-a ascuns, gândește-te*. Folosind și aceste cuvinte, scrie dialogul ce ar putea urma enunțului dat.

Și vlăjganii au trecut pe lângă mine vorbind cu mare ciudă:

8. Ești unul dintre copiii din imagine. Scrie întâmplarea la care participi. La final, verifică dacă ai scris corect și dacă ai folosit semnele de punctuație necesare. Găsește un titlul potrivit textului creat de tine.

O mică greșeală

după Mircea Sântimbreanu

Aniversarea zilei de naștere e o zi însemnată. Iar când te naști pe 29 februarie e și mai însemnată. În privința aceasta nu e nevoie de cine știe ce explicații. E suficient să privești calendarul: 29 februarie e un oaspete rar.

Ei bine, era spre sfârșitul lunii februarie și Mișu, elev în clasa a IV-a, se pregătea să-și serbeze ziua. Făcuse lista invitațiilor, iar pregătirile erau aproape isprăvite.

Băiatul se urcase în pat și era pe punctul de a ațipi, când auzi la ușă niște ciocănituri.

— Cine e? mormăi Mișu.

— Apartamentul 28? se auzi o voce gătuită. Te caut de șase luni.

— Acum șase luni nici nu locuiam aici, bodogăni somnoros băiatul. Ne-am mutat de curând. Poate e o greșeală.

— Nu e nicio greșeală. Te-am căutat și la vechea adresă, glăsui ciudatul oaspete și începu din nou să bată în ușă.

„Ăsta scoală toată casa”, bombăni Mișu răsucind cheia. În ușă stătea o barză adevărată, ca acelea de la muzeu, dar mult mai murdară și care tremura rebegită, clănțănindu-și pliscul.

— Pot să iau loc? întrebă barza pe băiatul care căsca uluit ochii. Sunt frântă de oboseală, m-ai omorât...

— Nu pricep, bâigui Mișu, trăgându-se de-a-ndărătelea.

— O să pricepi îndată, cârâi arătarea. Numai să-mi dezmoțesc puțin pliscul. Am degerat de-a binelea... Freacă-mi nițel piciorul stâng. Mă tem să nu fi prins vreun reumatism...

— Dar ce vină am eu? Aici nu e spital veterinar. Aș putea să știu cărui prilej datorez această vizită oarecum neobișnuită?

Barza părea să nu se lase intimidată. Dimpotrivă, zise:

— În primul rând, te rog să nu-mi mai vorbești atât de rece. În al doilea rând, nu mai face pe nizonaiul. Văd că te-ai pregătit pentru sosirea mea: tacâmuri, flori, farfurii... Te pomenești că ai chemat și oaspeți. Drăguț din partea ta.

— Dar mâine e ziua mea de naștere!

— Ce coincidență! Și a mea... Mă bucur că am sosit la timp.

— Să lăsăm gluma. Cer explicații!

— Explicații? E ziua mea de naștere.

— Și de ce nu ți-o serbezi acasă la dumneata?

— De ce? Simplu. Din cauza ta.

În aceeași clipă barza scoase de sub aripă o hârtie boțită, împăturită în patru și o așternu pe masă. Cunoști harta asta?

— E tema mea, recunosc Mișu uimit.

— Am găsit-o în curte, sub tei. Scria dedesubt Harta lumii. Era tocmai harta de care aveam nevoie... M-am uitat la punctele cardinale și am decolat. Eram mândră, îți spun drept. Pe tot oceanul albastru al cerului vâsleam doar eu. Eu și harta ta. Când am zărit niște puncte negre înșirate ca niște măgele pe un cerc, mi-am dat seama de catastrofă: măgelele erau foci și morse, iar cercul...

— Cercul Polar, șopti palid Mișu.

— Exact. Harta era greșită.

— O făcusem în grabă. Pusesem, se vede, miazăzi la miazănoapte și... invers.

Barza tăcu un timp. O apucase un tremur al pliscului și o scuturau niște flori atât de puternici, încât farfuriile de pe masă zbârnâiau.

— Îmi vine rău numai amintindu-mi, explică ea. Pe unde nu m-am adăpostit? Prin colibe înghețate, prin hornuri reci, prin staule și hambare părăsite, degeaba... Aveam un singur gând: să ajung la tine. Îmi ziceam: „Dacă nu mă luam după harta lui, aș fi fost acum în țările calde, mi-aș fi sărbătorit ziua de naștere în sânul familiei. Până acolo nu mai am puteri să ajung, dar până la vinovat, pot să mă duc"... Și iată, am venit.

— Și acum ce ai de gând să faci?

— Să mă culc. Aici e cald, e bine. Mâine o să-mi serbez ziua... și o să aștept venirea primăverii... Dă-mi lista invitațiilor tăi. Repede! Vreau să știu câți invitați ai tu și câte scaune rămân pentru ai mei. Cum îi așezăm? Unul de-al tău, unul de-al meu, nu-i așa? Aici elefantul, apoi Popescu Florică al tău, un tigru, Lenuța, o cămilă...

— Oprește-te! țipă băiatul. E un dezastru! La urma urmei, ce am făcut? O mică, neînsemnată greșeală... Am pus miazăzi la miazănoapte... Dar nu greșesc mereu, crede-mă... Doar când mă grăbesc...

— Foarte bine. Acum, însă, grăbește-te. Invitații trebuie să sosească dintr-o clipă în alta. Auzi?

Mișu auzea. Erau bătăi în ușă. Afară se auzea o voce supărată.

— Tu ești, mămico? Preciș? Ești sigură?

Mișu alergă la ușă și răsuci cheia.

— Închide repede ușa!

— Dar ce s-a întâmplat?

— Întreabă barza...

Mama nu înțelegea nimic... Îl privea lung.

— Barza de porțelan? Cea pe care ți-a trimis-o unchiul Sandu de ziua ta? Uite ce drăguță e: parcă-i vie, nu-i așa? Săracul unchiul Sandu... A uitat că în acest an nu e 29 februarie. O mică greșeală...

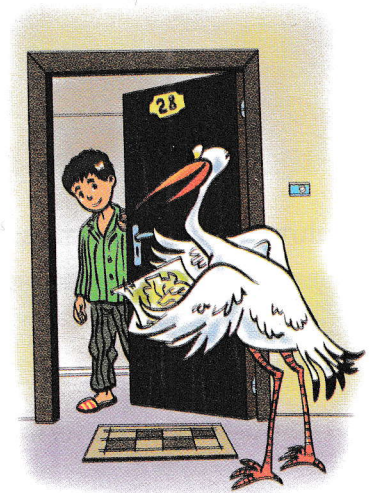
Cu creionul în mână

1. Recitește textul și răspunde la întrebări.

a. De ce a ajuns barza la Polul Nord?

b. Ce dorea barza de la Mișu?

c. Ce legătură este între visul lui Mișu și cadoul primit de băiat de la unchiul Sandu?

2. Ești de acord cu Mișu când spune că tema găsită de barză este o mică și neînsemnată greșeală? Explică-ți opinia.

Antrenează-te

1. Scrie șase enunțuri scurte prin care să redai momentele întâmplării, în ordinea în care au loc.

2. Cum crezi că este barza din visul lui Mișu? Scrie un text de patru-cinci enunțuri. Folosește fapte din text.

3. Caută în text și scrie cuvinte care au legătură cu timpul/trecerea timpului. Grupează-le în substantive și verbe.

Substantive: *aniversare*, _____

Verbe: *te naști*, _____

4. a. Transformă următoarele substantive în adjective: *dezastru, primăvară, glumă, catastrofă, gheață, supărare*.

Exemplu: *minune* (substantiv) – *minunat* (adjectiv).

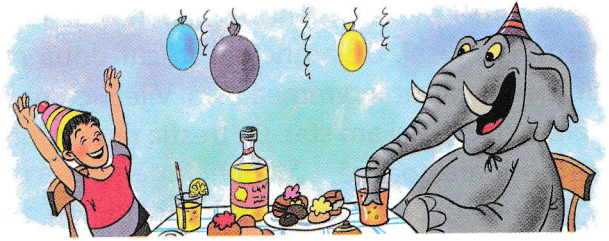
b. Folosește una dintre perechile substantiv–adjectiv pentru a alcătui două enunțuri.

5. Scrie ce știi despre părțile de vorbire subliniate în enunțul următor.

În ușa stătea o barză adevărată, ca acelea de la muzeu.

Exemplu: ușa – substantiv comun, numărul singular, genul feminin.

6. Scrie cât mai multe verbe sugerate de imaginea alăturată.

7. Trimiteți unui coleg un mesaj pe e-mail. Scrie-l așa cum apare pe ecranul laptopului/calculatorului.

Mesaj nou

Către:

Subiect: